

УДК 37.047

Олександр Белошицький, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості
Інституту педагогіки АПН України,
м. Київ

КУРСИ ЗА ВИБОРОМ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В ШКОЛІ

У статті, на основі фактів, розглядаються причини, які призвели до незацікавленості учнівської молоді обирати професії технічної галузі, що може призвести до втрати нашою державою майбутнього вітчизняного науково-технічного та промислового потенціалу. З метою попередження цього явища, пропонуються заходи, що можуть позитивно вплинути на вирішення означеної проблеми.

Ключові слова: технологічний профіль, профільне навчання, елективні курси.

Постановка проблеми. Еволюційні зміни, що відбуваються в житті нашого соціуму, обумовлюють зміну освітньої парадигми, підкорюючись законам діалектики. Виклик часу, висуває перед українською освітою нові і складні завдання, які стосуються підготовки молодого покоління до життя, а отже і до трудової діяльності.

В залежності від цих завдань розробляються і нові вимоги до навчально-методичних засад, зміст яких повинен відповідати як індивідуальним потребам особистості, так і державним. Які це вимоги, що спонукають педагогічну науку до розробки педагогами науковцями навчального матеріалу нового типу, зокрема, у трудовій підготовці учнів?

Тут потрібно вказати на деякі “інновації” у вітчизняній освіті, що виникли до предмету “Трудове навчання”. Першою з них є новий погляд на місце трудової підготовки учнів у загальному переліку шкільних предметів, а другою – роль цього предмету у розвитку всебічно-розвинутої учнівської молоді та підготовки її до трудової діяльності. Ми виділили тільки ці дві інновації тому, що вони породжують складне діалектичне протиріччя та зобов’язують не тільки педагогічну науку, а й державу їх усунути, щоб не повторювати помилок минулого.

Розглядаючи предмет “Трудове навчання”, що має гомологічне відношення до будь якої професії потрібно відзначити: саме завдяки цьому предмету підлітки привчаються до праці; у них формуються перші знання як створюються матеріальні блага; вони отримують диференційований базис знань і вмінь, які готують їх до трудового життя. Така сама функція стоїть і перед школою. На додаток до цього,

систематично опановуючи на цих уроках технологічні процеси, із застосуванням ручних і механізованих засобів праці, учні поступово позбавляються притаманних їм лінощів та звички байдикувати. Отже, роль шкільного предмету “Трудове навчання” у формуванні учнівської молоді не тільки навчальна а й виховна. Зважаючи на таку функціональність, розвинуте суспільство повинне визнавати, що уроки цього предмету є одними з важливих у підготовці учнівської молоді до життя і процвітання держави.

Про важливу роль уроків праці в житті дитини, наголошували і прогресивні педагоги та вчені минулого: Є.М. Андрєєв, І.О. Вишеградський, П.О. Кропоткін, К.Д. Ушинський, К.Ю. Цируль та ін. [7]. На потребу “приучувати” учнів працювати, не тільки задля отримання індивідуальних суспільних благ, а й процвітання держави, говорять і сучасні науковці П.Р. Атутов, О.М. Коберник, В.М. Мадзігон, Н.Г. Ничкало, Г.В. Терещук, В.О. Сухомлинський та інші [6]. Але існуюча політика дискримінації виробника матеріальних благ, фетишизм гуманітаризації освіти з її українською аберацією, призвели до того, що цей предмет сьогодні, всупереч державних і суспільних потреб, не посідає почесне місце у переліку шкільних предметів. Багато шкіл у гонитві за модою і престижним рейтингом “школи майбутнього”, посилаючись на труднощі матеріально-технічного забезпечення для викладання предмету “Трудове навчання”, взагалі перетворили його на художню працю, підтасувавши під назву “дизайн”. Далі ще гірше. Окремі ліцеї та гімназії вказуючи, що у них гуманітарний профіль взагалі виключили його з свого навчального плану, тим самим ігноруючи державний стандарт освіти України. Нажаль, до

знищення цього важливого предмету причетне і Міністерство освіти і науки України, яке скоротило в навчальному плані шкіл кількість годин на його викладання. У зв'язку з цим, вербальність вивчення предмету “Трудове навчання”, спонукало деяких “горе-науковців” розпочати розмови про його перейменування, концептуально обґрунтовуючи такий крок потребою зміни застарілої назви на більш сучасну. Суб'єктивне трактування таких “науковців” та державних керівників вже призвело до економічної кризи. Поширення професій “білих комірців” і занадто велика платня їх праці у порівнянні з виробником матеріальних благ, призвели до збільшення грошової маси, що не підкріплена реальним виробництвом. Тому тим, хто ратує за насиченість ринку праці професіями: дизайнер, економіст, юрист, танцюрист, співак, артист, журналіст, менеджер, брокер і так далі, варто знати, що це все споживачі, а не виробники. Уся ця армія споживачів солодко їсть, вдягається у вишуканий одяг, їздить на авто, мешкає у гарних будинках та інше за рахунок виробника.

Знищення функціонального компоненту освіти, що забезпечував: приучування дітей до праці; заохочення учнів до роботи у різних технічних і сільськогосподарських галузях; надавав знання та вміння використовувати ручні і механічні засоби праці є ніщо інше як рубання гілки на якій сидять.

Дискримінація реального виробника матеріальних благ та піднесення на подіум професій “білих комірців”, призвела до того, що учнівська молодь, апріорі, почала негативно ставитися до інженерних і робітничих професій. Це, у свою чергу, призвело до небажання молоді опановувати робітничі професії, переорієнтації на байдикування, нігілізм, бажання здобувати “чисті” професії, шукати шляхи отримання легких грошей. Як результат – держава отримала перекупників-торгашів, нероб, зростання криміногенної ситуації, і особливо серед неповнолітніх, економічну кризу.

На зневагу учнівської молоді до робітничих професій вказує проведене нами дослідженням серед учнів основної та старшої загальноосвітньої школи. На питання анкети “Яку професію ви оберете після закінчення школи?” лише один із ста називав робітничу професію. Усі інші учні бажали стати: співаками, артистами, перукарями, продавцями, топ-моделями, охоронцями, банкірами, бухгалтерами, юристами, журналістами, менеджерами, юристами, чиновниками різного рангу, міліціонерами, міліціонерами податкової, рант'є, депутатами, помічниками депутатів та інше. Висновок

дослідження – учнівська молодь не обирає робочі професії із-за її непрестижності і мізерної оплати такої праці.

Зазначене вказує на боротьбу протиріччя у підготовці учнівської молоді до трудового життя, яке визначається як загальнодержавна проблема. Антагоністичний погляд соціуму на робітничі професії і годувальника може призвести до катастрофічних наслідків існування незалежної України.

Вирішення зазначеної проблеми можливе за умов: розроблення загальнодержавної програми реанімації престижу робітничих професій. Її основою повинна бути: встановлення матеріальної винагороди працівникам робітничих професій більшої за розміром ніж у професіях нематеріального виробництва; відновлення та нарощування вітчизняного виробництва із запровадженням високих технологій; переорієнтація загальноосвітньої програми на навчання виробника; розробка освітніх програм із залученням учнів до праці у технічних, переробних, сільськогосподарських галузях; виховання поваги до людей виробництва.

Вирішення створених проблем через освіту, можливе вже сьогодні. З метою зацікавленості учнів виробничими і технічними професіями, пропонуємо запровадити в школах вивчення такого елективного курсу як “Історія техніки”.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми профільного навчання присвятили свої праці багато науковців. У технологічному профілі це зробили науковці: В. Володько, Й. Гушулей, В. Дідух, О.Коберник, В. Мадзігон, Ю. Мальований, Г. Левченко, Г. Терещук та інші. Незважаючи на це проблема орієнтації учнів на робітничі професії залишається відкритою. Особливо це стосується розробки сучасних теоретичних і методичних засад загально-технічної підготовки учнів у процесі трудового навчання в основній та старшій школі та їх залучення до технічних видів діяльності.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є висвітлення потреби запровадження курсів за вибором технологічного профілю у школу, як державної та освітньої політики, залучення учнівської молоді до праці у технічних та сільськогосподарських галузях виробництва.

Основна частина. Соціальні перетворення, які відбулися за роки незалежності України, кардинально вплинули на освітню ситуацію, особливо в парадигмі відношень між суспільством і особистістю. Відбулася зміна пріоритету у бік особистості. Лейтмотивом освіти стають:

пріоритет соціально-мотиваційних факторів і загальнолюдських цінностей; методологічна переорієнтація освіти на особистість, на забезпечення активної пізнавальної позиції суб'єкта навчання; спрямованість освіти на найповнішу реалізацію здібностей. Це зазначено в концепції профільного навчання старшої школи та типових навчальних планах профільних шкіл. Профільна школа має якнайповніше реалізувати принцип особистісно орієнтованого навчання, що значно розширить можливості учнів у виборі власної освітньої траєкторії [3].

Однак, завданням педагогічної освіти сьогодні є проблема поєднання особистісного з потребами держави. Як вище зазначалося, сучасний ринок робочої сили в Україні перерозподілений у бік гуманітарних професій. Проте, Україні потрібні представники масових робітничих професій, з яких 70% мають бути висококваліфікованими спеціалістами. Але існуюча в Україні політика не забезпечує підготовку учнів до праці у сфері матеріального виробництва та формування у них інтересу до технічних професій. Завдяки Міністерству освіти і науки предмет “Трудове навчання” став вербальним, що не притаманно його змістовому наповненню. В той же час, виробництво ХХІ століття, техніка і технології характеризуються більш загальною формою існуючих діалектично взаємопов'язаних процесів спеціалізації і кооперації. Спостерігається відокремлення функцій і структури виробництва, зростає його спеціалізація, диференціація праці і професій. Внаслідок взаємозв'язку усіх ланок виробництва його автоматизації, удосконалюються зв'язок науки з виробництвом, а це, у свою чергу, вимагає від робітника оволодіння кількома спеціальностями. Виникають й універсальні робітничі професії, формується новий тип працівника, який синтезує в собі загально трудові й професійні знання та вміння, які характерні для різних робітничих професій.

Отже, виробництву потрібні працівники високої кваліфікації широкого профілю з високим рівнем інтелекту, розвиненими творчо-технічними здібностями. Тому сучасна школа повинна навчати і виховувати молоде покоління з максимальним врахуванням вищезазначених вимог до робітника та потреб ринку праці, зважаючи на психофізіологічні можливості індивідууму, де латентно буде формуватися: обов'язок працювати, зацікавленість підлітків технікою і технічними видами праці, технічна творчість, свідоме осмислення значення такої праці на користь держави та особистості. Тут вагомий внесок може зробити профільне

навчання, яке повинно забезпечувати не тільки загальноосвітню підготовку учнів, а й підготовку до майбутньої професійної діяльності. Саме в цей період у учнів старшої школи відбувається перебудова мотивів діяльності, у них з'являються певні життєві плани, зростає відповідальність, їх поведінка підпорядковується реаліям і перспективам майбутнього життя [5, 6]. Але на фоні дискримінації та соціальної зневаги до професій технологічної галузі це неможливо. Потрібні зміни. Це, у свою чергу, потребує іншого аксіологічного підходу щодо профільного навчання.

Декларується, що його будуть здійснювати за такими напрямками: спортивний, суспільно-гуманітарний, природничо-математичний, технологічний і художньо-естетичний. За вказаними напрямками визначаються навчальні профілі, як добором предметів, так і їх змістом. Сам профіль навчання охоплює сукупність таких предметів, як базові, профільні та курси за вибором. Створюється гнучка система навчання, що дає змогу обрати індивідуальну освітню програму. Тут варто врахувати і поради про відбір ефективних моделей організації профільного навчання [5].

Одним з важливих елементів профільного навчання у технологічній освіті, який дозволяє максимально реалізувати мету – залучення учнів до діяльності у галузі техніки, враховуючи генетично закладені здібності учня, є елективний блок змісту навчання. Він включає факультативи та спецкурси і здійснюється за рахунок годин шкільного компоненту навчального плану – курси за вибором. Серед курсів за вибором технологічного профілю, можуть бути такі: “Історія техніки”, “Основи техніки”, “Основи технічної творчості”, “Основи технічного моделювання і конструювання”, “Як були створені технічні об'єкти”, “Українські науковці і винахідники”, “Світові винахідники” та інше. У концепції профільного навчання зазначається, що курси за вибором – це навчальні курси, які входять до складу профілю навчання, їх основні функції: поглиблення й розширення змісту профільних предметів; забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання; ознайомлення учнів з основами майбутньої професійної діяльності; залучення учнів до діяльності у цьому напрямку.

Курси за вибором реалізуються за рахунок варіативного компоненту змісту освіти. Учням надається змога обирати ті курси, які найбільш відповідають їхнім інтересам. На відміну від факультативів, спецкурси є обов'язковими для

відвідування учнями [2, 54]. Зазначимо, що школі надано право самостійно обирати власний варіант навчального плану і будувати власну виховну систему. Можливе вивчення курсу і за рахунок годин, що відведено на профільну підготовку учнів у старшій школі. З п'яти годин, призначених на профільну підготовку учнів одну годину цілком можливо присвятити таким курсам. Але інтеграція цих курсів у профільне навчання не повинна бути лжеінтеграції, як зазначає Й. Гушулей [1, 23]. Організуючи курси технологічного профілю, дирекція навчального закладу повинна орієнтуватися на те, щоб зміст курсів за вибором і форма їх організації допомогли учню долучитися до технічних знань, правильно визначати власні перспективи навчання на різному рівні. Одночасно вони не повинні дублювати зміст профільного предмету, а сприяти поглибленому їх вивченню. Тому такі курси, при наявності бажання адміністрації школи, району, області і краю можуть бути впроваджені і в основну школу, як пропедевтичний курс для цілісного сприйняття навколишньої дійсності, забезпечення світоглядної функції з метою обрання технологічного профілю.

Наприклад, розглядаючи курс "Історія техніки", важливо побачити, що він побудований на сукупності кількох фактів: історичних та фізико-технічних. Їх поєднання не тільки евристично, але й доволі цікаве у змістовому відношенні, бо має нетрадиційний погляд на техніку. Під час вивчення курсу учні мають можливість збагатити своє уявлення про досягнення людства в оволодінні природи за допомогою технічних винаходів, накопичення знань про матеріали та їх властивості. Опановуючи зміст курсу, учні починають інакше дивитися на світ техніки та людей наділених здібностями до технічної творчості. Спираючись на знання, отримані під час вивчення курсу та інших предметів, учні під дією рефлексії починають своїм баченням дивитися на те, що раніше не викликало у них ніяких емоцій, або, взагалі, зневажалось.

Будучи міжпредметним курсом, його зміст, поряд з відомостями з історії важливих технічних досягнень, стрімких винахідницьких думок, допомагає вивчати устрій конструкції, її особливості та еволюцію ідей вдосконалення. Існує в курсі і біографічні відомості про винахідників, їх риси характеру, вподобання, помилки та шляхи здійснення винаходів.

Спираючись на зацікавленість учнів "новим", курс зорієнтовано на це задоволення і латентно заохочує учнів до техніки, поглиблення знань про технічну галузь, розвиток аналітичних і синтетичних здібностей. Під час опанування

змісту курсу учні опанують: історичними даними, що стосуються еволюції техніки і науки; бібліографічною інформацією щодо відомих і маловідомих широкому загалу даними про винахідників, вчених, конструкторів; знаннями, що виявляють внесок окремих національностей у світовий технічний прогрес; технічними та технологічними знаннями, термінологією; навичками роботи з науково-довідниковими джерелами (анотування, складання картотеки, таблиць, схем, рефератів, есе за обраною темою); елементами дослідництва, пов'язаними з пошуком відомостей, їх відбором, групуванням, аналізом, складанням та винесенням результатів пошуку.

Програмою курсу передбачено теоретичний та прикладний аспект його вивчення. Це надає можливість через створення моделей, аналіз креслень, складання принципових схем конструкції досягнути велич технічних ідей, закономірність їх виникнення.

На вибір учнів та вчителя, підсумковим уроком кожної теми, розділу можуть стати такі форми контролю за вивченим матеріалом: біжучий контроль (бесіди з учнями за темою вивчення, що виявляють знання про тенденції розвитку техніки в цей період, ідей та засобів їх втілення, усне та письмове повідомлення учнів про винаходи); тематичний контроль (тестові завдання або практичні тематичні заліки у вигляді проєктів, моделей, муляжів, макетів); заліковий практикум (складання рефератів та практичне виконання завдань, що і в тематичному контролі); узагальнюючий контроль у формі особистісних досягнень в процесі вивчення курсу (презентація самостійно складеного енциклопедичного довідника уранжирі дат: народження винахідників, вчених, патентування винаходів, створення каталогу винаходів, етапи вдосконалення конструкції та інше.), доповіді у формі рефератів, есе, практично виконані моделі, макети, муляжі, розроблені проєкти, набір креслень.

Під час виконання письмових завдань та практичного виготовлення макетів, муляжів і моделей учні повинні знати, які вимоги висуваються до якості цих робіт. Так, для складання енциклопедичних довідників та йому подібного висуваються такі вимоги: оригінальність тексту (заборонено дослівно цитувати оригінал); виділення в тексті суті винаходу, технічних особливостей; надання переліку використаних джерел; оформлення довідників бажано робити рисунками, фотографіями, кресленнями.

При написанні есе та рефератів учні повинні виявити такі знання та вміння: самостійно обрати

КУРСИ ЗА ВИБОРОМ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В ШКОЛІ

тему та сформулювати предмет дослідження; чітко визначати джерела інформації та ефективно їх використати; глибокі знання за досліджуваною темою, питанням або проблемою; критично аналізувати факти та оцінювати їх для розвитку техніки; проявляти самостійне судження й давати оцінку винаходу або процесу його вдосконалення; пояснювати й узагальнювати події, що передували та спричинили до винаходу; уся робота повинна бути послідовно виконана а судження аргументовані; мати посилання на джерело інформації.

Різноманіт тем та кількість запропонованих курсів дає змогу учню зробити вибір, який допоможе йому обрати свою майбутню професію, побачити не тільки її негативну сторону, а й принади професії, зокрема, радість творіння нової конструкції, складання технічного об'єкту, ідеї та інше. Крім того, зміст курсів за вибором допоможе учню через практику правильно визначити власні перспективи навчання. Наприклад, обираючи курс "Елементи технічного моделювання і конструювання", серед мотивів його обрання повинна бути відповідь: "Тому, що хочу стати конструктором чи інженером і продовжити навчання у політехнічному університеті, технічному вузі" або "Тому, що мене цікавить процес складання з окремих деталей цілого об'єкту, і в майбутньому я хочу стати слюсарем складальником машин".

підручником, посібником, веб-сайтами та іншим. Методичний апарат курсу за вибором технологічного профілю повинен залучати нові ефективні педагогічні технології, спрямовувати навчальний матеріал на розвиток творчо-технічних здібностей, навичок самоосвіти, інтересу до курсу й обраного профілю, сприяти практичному застосуванню знань, умінь та навичок, сприяти розвитку загальних методологічних знань, умінь і навичок, які створюють умови для самоосвіти і безперервної освіти впродовж усього життя (аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, моделювання, висунення гіпотез, резюмування, формування висновків) [5].

Розробляючи програму курсу за вибором, доцільним буде щоб вона вміщувала: назву курсу, прізвище автора, авторів (укладача) програми; пояснювальну записку з висвітленням актуальності курсу, мети, завдань тощо; поурочний-тематичний план за схемою наведеною у таблиці №1; зміст програми включає коротку анотацію кожної теми, розділу; основні вимоги до знань і умінь учнів (контрольно-вимірювальні матеріали); рекомендовану літературу для самостійного опрацювання; додатки (за потребою) [4; 5].

Таблиця 1.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		Форми і методи	Обладнання, наочність	Освітній Продукт
		Теоретичні	Практичні			
		заняття	Заняття	проведення	місце	
*					проведення (музей техніки тощо)	

Впровадження курсів технологічного профілю не повинно дублювати зміст самого профільного предмету, а сприяти поглибленому вивченню техніки, озброювати учнів методами вирішувати творчі задачі технічного змісту, розвивати пізнавальні інтереси і здібності. Крім того, вони повинні допомагати учням у професійному самовизначенні й здобуття освіти за обраною професією.

Однією з важливих умов ефективного впровадження елективних курсів технологічного профілю у школу є забезпечення їх навчально методичним комплексом: програмою, навчальним

Висновки. Фетишизм гуманітаризації суспільства призвів до занепаду вітчизняної економіки, промисловості та небажання учнівської молоді обирати професії технічного напрямку. Наслідком таких дій може стати втрата Україною національного науково-технічного потенціалу і перетворення її в країну, де відсутній виробник матеріальних благ. Часткове вирішення зазначеної проблеми, можливе за рахунок широкого введення в навчальний план шкіл елективних курсів технологічного профілю, які спрямовані на залучення учнів до технічної діяльності.

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

1. Й.М. Гушулей. *Загально технічна підготовка учнів у процесі трудового навчання: Дидактичний аспект* / За ред. Г.В. Терещука. – Тернопіль. – 2000. – С. 23.
2. Казенко В.І. *Курси за вибором у структурі профільного навчання* / Казенко В.І., Орішак Л.Л., Чернеча В.Г. // *Профільне навчання: теорія і практика* / За ред. канд. пед. наук Липової Л.А. – К.: ВВП “Компас”, 2007. – С. 52 – 58.
3. *Концепція профільного навчання в старшій школі: Затв. рішення колегії М-ва освіти і науки України від 25.09.03. №10/12-2/ АПН України. Ін-т педагогіки; Укладач: Л. Березовська, Н. Бібік, М. Бурда та інші.* // *Інф. зб. М-ва освіти і науки України.* – 2003. – №24. – С. 3 – 15.
4. Латыпов И. *Как составить программу флективного курса* (Электронный ресурс // Режим доступа к статье: <http://spo/1september.ru/viewarticle.php?ID=200802006>)
5. Липова Л.А. *Система профільного навчання в середній загальноосвітній школі: завдання і досвід.* / Липова Л.А., Замаскіна П.І., Малишев В.В. // *Профільне навчання: Теорія і практика.* / За ред. канд. пед. наук Л.А. Липової. – К.: ВВП “Компас”, 2007. – С. 5 – 12.
6. *Продуктивна праця в українській школі: історія, перспективи розвитку.* – К., 2005, Генеза. – 9 с.
7. *Русские педагоги и деятели народного образования о трудовом воспитании и профессиональном образовании.* – Т. 2. – М.: Высшая школа. – 1989. – 462 с.

Стаття надійшла до редакції 26.06.2009

УДК 377.036

Лідія Сліпчишин, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу управління в системі професійно-технічної освіти
Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти АПН України

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються важливі аспекти підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів до творчої діяльності як в урочний, так і позаурочний час. Визначено роль гуртків технічної та художньої творчості у розвитку творчих здібностей учнів.

Ключові слова: творча діяльність, творчі здібності, підготовка до творчості, професійна мотивація, гуртки технічної та художньої творчості, раціоналізаторство.

Постановка проблеми. Провідним концептуальним положенням Закону України “Про професійно-технічну освіту” визначено, що навчання професійної діяльності учнів має здійснюватися виключно на особистісній основі, з максимальним розвитком у них готовності до творчості у різних сферах життєдіяльності людини [1]. Ці вимоги стають надзвичайно актуальними в умовах ринкової економіки, коли відбір претендентів на робочі місця здійснюється на конкурентній основі. У зв’язку з цим набуває особливої важливості забезпечення цілеспрямованої роботи педагогів на розвиток інтелектуальних здібностей особистості учнів у процесі навчально-пізнавальної діяльності у професійно-технічних навчальних закладів.

Основною метою професійно-технічної освіти є підготовка кадрів для здійснення всіх технологічних операцій на будь-якій ділянці функціонування суспільства як соціальної, так і

виробничої структури. Якщо ці операції є відносно стабільними в часі (для традиційних професій – слюсар механоскладальних робіт, токарь, зварювальник, ливарник), то в організаційному аспекті підготовка за такими професіями не становить проблем. У той час як впровадження принципово нових виробничих технологій розтягується на достатньо тривалий період саме через підготовку кадрів для їх обслуговування. Проте ситуація змінилася і сьогодні навчально-виховний та навчально-виробничий процес спрямовуються на підготовку кваліфікованого робітника відповідно до вимог технологічного розвитку галузей економіки, формування творчої, ініціативної особистості, високого рівня професійної компетентності, здатної до самоорганізації та самореалізації у професійній діяльності, готової до вирішення виробничих і соціально-економічних завдань. Оскільки творцем, як і інтелектуалом, не народжуються, то все залежить від того, які можливості надасть